

ผู้นำที่พึงประสงค์

ผู้นำ (Leader) หรือการนำ (Leading) คือเป็นวงจรที่สำคัญวงจรหนึ่งของวงจรในการจัดการ (Management Cycle) ทั้งนี้เพราะเป็นองค์สำคัญที่จะทำให้การจัดการมีผลอย่างไร มีประสิทธิภาพ หรือประสิทธิผลอย่างไร ย่อมขึ้นอยู่กับการทำเป็นสำคัญ และการทำนี่ก็คือผู้นำนั่นเอง สำหรับผู้นำ คือ ผู้ทำหน้าที่นำองค์กร อาจจะเป็นประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือตำแหน่งบริหารอื่นๆ คือบุคคลที่รับหน้าที่มาใช้อำนาจหรือมาจัดการเรื่องต่างๆ ในองค์กร การเข้ามาดำรงตำแหน่งดังกล่าว โดยเฉพาะในทางการเมืองย่อมขึ้นอยู่กับระบอบการเมืองที่ประเทศนั้นยึดถืออย่างน้อยก็มี 2 ระบอบ คือ ระบอบประชาธิปไตย หรือ ระบอบคอมมิวนิสต์ เมื่อเรายอมรับระบอบในระดับประเทศซึ่งผู้นำประเทศคือ นายกรัฐมนตรี จะมาจากการเลือกตั้งโดยหัวหน้าพรรคที่ชนะการเลือกตั้ง ส่วนอีกระบอบคือ คอมมิวนิสต์ แม้จะมีการเลือกตั้งแต่ประชาชนจะต้องเลือกหัวหน้า คือ ประธานาธิบดี จากบุคคลที่พรรคคอมมิวนิสต์ต้องเลือกมาให้เท่านั้น โดยเฉพาะจีน แต่ในทางปฏิบัติบุคคลที่เข้ามาดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีของจีน ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และมีชื่อเสียงและส่วนใหญ่จะคัดเลือกมาจากผู้นำหรือผู้ว่ามณฑลสำคัญๆ มาแล้ว เช่น จากปักกิ่ง เซียงไฮ้ และฝูเจี้ยน เจ้อเจียง ฉะนั้นย่อมมีการกลั่นกรองมาอย่างดี แม้เราจะเป็นประชาธิปไตยแต่หลายคนก็นิยมแนวความคิดของคอมมิวนิสต์ ซึ่งกลั่นกรองบุคคลากรได้ค่อนข้างดี นั่นเป็นการเข้ามาดำรงตำแหน่งผู้นำทางการเมืองสำหรับฝ่ายประจำนั้นไม่ว่าจะเป็น ปลัดกระทรวง อธิบดี และผู้ว่าราชการจังหวัด ปกติจะคัดสรรโดยระบบคุณธรรม แต่มีข่าวในระยะหลังๆ ที่มีฝ่ายการเมืองเข้ามาแทรกแซงในการแต่งตั้งรวมทั้งมีการซื้อตำแหน่ง ซึ่งข่าวเหล่านี้ย่อมได้ยินเสมอๆ อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าช่องทางเข้ามาดำรงตำแหน่งจะเป็นอย่างไร แต่เมื่อเข้ามารับตำแหน่งแล้ว บุคคลซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนั้นจะต้องประพฤติปฏิบัติ หรือ เป็นผู้ที่พึงประสงค์ในประเด็นสำคัญๆ อันจะทำให้งานบรรลุเป้าหมาย คือ เป็นผู้ที่มีทั้งวิสัยทัศน์ มีคุณธรรม จริยธรรม ธรรมาภิบาล เป็นนักบริหาร และมีคุณสมบัติสำคัญๆ ที่จำเป็นอีกหลายประการ

ประการแรก ยึดความถูกต้องเป็นหลักๆ ว่าอะไรถูกต้องอะไรผิด อะไรควรทำ อะไรควรเว้น โดยเฉพาะความถูกต้องอย่างน้อยความถูกต้องตามทฤษฎี ตามคุณธรรม ศีลธรรม ถูกต้อง ตามกฎหมาย (นิติธรรม) บ้านเมืองเราวุ่นวายและเสียหายก็เพราะผู้นำหรือผู้บริหารไม่ปฏิบัติไปในทางที่ถูกต้อง ความถูกต้องดังกล่าวผู้นำต้องยึดหยัดตลอดไป แม้จะเผชิญกับปัญหาต่างๆ ที่ตามมา เมื่อเป็นสิ่งที่ถูกต้องแล้ว ก็ดำเนินการไปตามนั้น ส่วนเรื่องที่ไม่ถูกต้องก็ควรยกเว้นหรือไม่ปฏิบัติ มีนักบริหารจำนวนมากได้ยึดหยัดและปฏิบัติไม่ถูกต้อง ต้องมารับกรรมภายหลัง อาจกล่าวได้ว่าระหว่างอยู่ในตำแหน่งอาจไม่มีเรื่อง แต่ภายหลังมีผู้กล่าวหา หรือถูกฟ้องร้อง อาจต้องรับโทษทัณฑ์ถึงขั้นงดบำเหน็จบำนาญ ทำให้ลำบากแก่การดำรงชีวิต ประการต่อไปคือมีความเป็นธรรม ความเป็นธรรมเป็นหัวใจของการปฏิบัติราชการ ถ้าหัวหน้าหรือนักบริหารให้ความสำคัญแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนแล้ว เชื่อว่าการบริหารราชการจะเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ทุกคนย่อมได้รับความเป็นธรรม โดยไม่ต้องมีการวิ่งเต้นหรือมีพรรคมีพวก

สำหรับความไม่เป็นธรรมย่อมก่อปัญหาแก่การบริหารมากมาย เช่น ทั้งผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชน ไม่ได้ได้รับความเป็นธรรมจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้ปกครอง ทำให้มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก มีการแยกเป็นพวกเขา พวกเรา ทำให้ไม่สามัคคี ซึ่งจะส่งผลร้ายแก่การบริหารราชการ ประการที่สาม มีเหตุและผล ซึ่งเป็นจริยธรรมเบื้องต้นในการทำงานทุกประเภท ต้องยึดหลักและเหตุผลเป็นที่สำคัญและมีการบันทึกไว้เสมอ เป็นการป้องกันตัวได้ดีว่า ทำไมเราทำเช่นนั้น จะมีเหตุผลอ้างอิงเสมอ ไม่ได้ทำอะไรตามอำเภอใจหรือตามใจชอบ จะเห็นได้ว่ามาจากเหตุผลอะไร จึงมีแรงจูงใจให้เราทำเช่นนั้นคือ มีที่มาที่ไป ข้อเท็จจริงที่ปรากฏอยู่เสมอมักจะอ้างว่า ที่ปฏิบัติเป็นเช่นนั้นเพราะผู้ใหญ่สั่งให้ทำเช่นนั้น ที่ทำเช่นนั้นเพราะเขาเคยทำกันมาอย่างนั้น หรือทำตามกันมา เป็นรุ่นๆ ซึ่งเป็นคำถามที่ปราศจากเหตุและผล ซึ่งเป็นอันตรายแก่ผู้ปฏิบัติ ในสมัยปัจจุบันการอ้างอิงเหตุผลเป็นหลักสำคัญที่จะต้องอ้างอิงที่มาที่ไป

บริหารเชิงรุกเป็นวิธีทำงานสมัยใหม่วิธีหนึ่ง โดยไม่รอให้ปัญหามาถึงตนหรือรับดำเนินการก่อนในลักษณะเป็นการป้องกันเหตุที่จะเกิดขึ้น ผู้ทำต้องระแวงระวังจุดเรื่องต่างๆ และมีแผนรองรับเหตุต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น อย่างน้อยปัญหาที่จะถูกปิดเป่าให้ทุเลาลงหรือแก้ไขได้ทันท่วงที การบริหารเชิงรุกนอกจากจะแก้ปัญหาได้ทันท่วงทีแล้ว อาจจะมีอะไรขาดตกบกพร่องที่ต้องการดูแลหรือปรับปรุงอีก ก็จะสามารถทำได้หรือต้องการที่จะพัฒนาให้เจริญขึ้นย่อมทำได้ทันที การออกพื้นที่ประจำก็เป็นหน้าที่หลักของผู้นำให้มีโลกทรรศน์กว้างขวาง รู้พื้นที่ รู้จักคน รู้ภูมิประเทศ รวมทั้งยังเป็นกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ ยังเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ประชาชนอย่างสม่ำเสมอ การออกพื้นที่ต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ อยู่เสมอ เพราะการเรียนรู้เป็นหัวใจของการบริหารจัดการสมัยใหม่ หน้าที่สำคัญที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ ทำหน้าที่เป็นคนกลางระหว่างฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ จะต้องไม่หนีปัญหาแต่จะต้องเป็นนักเจรจาที่สำคัญที่จะให้ข้อมูลแก่ฝ่ายการเมืองว่า เรื่องใดทำได้ ทำไม่ได้ ตลอดจนช่วยรองรับฝ่ายการเมืองในกรณีการจัดสรรคนดำรงตำแหน่งผู้ว่า ปลัดกระทรวง หรืออธิบดีจะต้องเป็นผู้ให้ข้อมูลและเจรจากับฝ่ายการเมืองให้ฝ่ายข้าราชการประจำได้รับโอกาสหรือการแต่งตั้งด้วย คือ มีส่วนแบ่งในเหตุผลที่เหมาะสม ประการสุดท้าย ผู้นำต้องตื่นตัวอยู่เสมอและมีระบบตรวจสอบติดตามอย่างเป็นระบบ เพื่อมิให้งานบางประเภทถูกละเลย หรือทอดทิ้ง หลักติดตามงานนี้ถ้าเป็นไปได้ให้ยึดวงจรทางเดมมิง (Deming cycle) ซึ่งเป็นที่นิยมทั้งภาครัฐและเอกชน

ตามที่ได้กล่าวมานี้ เป็นการกล่าวถึงคุณสมบัติและแนวทางการทำงานของผู้นำที่พึงประสงค์ ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีความมั่นใจได้ว่าจะสามารถขับเคลื่อนงานให้บรรลุเป้าหมาย ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในที่สุด

